

Informatiebrief uitleg AEF-rapport

Met deze brief geven we uitleg over de landelijke ontwikkelingen inzake de gemeentelijke tekorten Jeugdzorg. Op 15 december 2020 is een rapport verschenen van onderzoeksbureau AEF, in opdracht van de rijksoverheid en de VNG, getiteld “Stelsel in groei; een onderzoek naar financiële tekorten in de jeugdzorg”. In deze brief geven wij een beknopte samenvatting van de bevindingen van AEF en schetsen wij het vervolgproces inclusief de impact op het gemeentelijk begrotingsproces.

Stelsel in groei

AEF concludeert in haar onderzoek dat de basis voor het structurele tekort op de jeugdzorg van gemeenten € 1,6-1,8 miljard is, uitgaande van budget en kosten in 2019. AEF onderschrijft daarmee dat de gemeenten structureel te weinig middelen ontvangen voor deze taak. Aan de kostenkant zijn zowel kosten voor individuele voorzieningen (jeugdhulp), toegang en voorliggend veld meegenomen. Sinds 2015 zijn de kosten voor individuele voorzieningen gestegen. Dit wordt veroorzaakt door achterblijvende uitstroom en hogere kosten per jeugdige per jaar. Daarnaast maken relatief meer gezinnen met hogere inkomens gebruik van jeugdhulp. En er worden meer kosten gemaakt voor preventie en vroegsignalering vanuit het uitgangspunt om er zo vroeg mogelijk bij te zijn en daarmee ergere problemen te voorkomen.; Deze kosten worden echter niet terugverdiend door vermindering van zwaardere jeugdhulp. . AEF geeft aan dat daarmee overigens niet is gezegd dat dit inhoudelijk niet zinvol zou zijn. Mogelijk levert de preventie op het primair onderwijs pas over 5 jaar iets op en zou jeugdhulp meer gezien moeten worden als een lange-termijn investering in de samenleving. Daarnaast zijn de kosten en baten in de jeugdzorg sterk verweven met andere maatschappelijke domeinen. Bijvoorbeeld armoede leidt tot stress in gezinnen en daarmee tot gedragsproblemen.

In de regio Rijk van Nijmegen herkennen we het beeld dat AEF schetst: we zien een forse toename van de kosten per jeugdige in de wat lichtere, ambulante jeugdhulp.

AEF noemt vijf maatregelen die gemeenten kunnen nemen die aantoonbaar een kostenverlagend effect hebben:

- Invoering van een POH-jeugd bij huisartsen;
- Tijdige doorstroming naar de Wlz als kinderen daarvoor in aanmerking komen;
- Het verplaatsen van jeugdhulp in groepsverband naar kinderopvang en BSO;
- Ondersteuning geboden vanuit lokale teams, waarbij hoogopgeleide medewerkers in de toegang een randvoorwaarde is;
- Een duidelijker afbakening tussen jeugdhulp en onderwijs.

Met bovenstaande interventies zijn de tekorten nog niet opgelost. AEF geeft aan dat op basis van het inzetten van bovengenoemde maatregelen en het op termijn minder uitgaven voor transactiekosten, het structurele landelijke tekort tussen € 1,3 en € 1,5 miljard bedraagt.

Daarnaast geeft AEF aan dat het invoeren van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Jeugdzorg in potentie nog tot een besparing van tussen € 0,8 en € 1,2 miljard kan leiden, echter dit is een landelijke politieke keuze.

AEF merkt ook op dat de beleidstheorie van de Jeugdwet tenminste twee elementen bevat die tot kostenstijging leidt. Ten eerste dat extra inzet op vroeg-signalering en preventie op termijn zal leiden tot daling van de kosten in de Jeugdwet. En ten tweede het uitgangspunt

‘doen wat nodig is’, wat in de praktijk juist kan leiden tot een grotere inzet door professionals en voorzieningen op kinderen en gezinnen, met hogere kosten tot gevolg. AEF stelt daarom dat de conclusies aanleiding geven tot een discussie over de *bedoeling* van jeugdhulp en de reikwijdte (welk voorzieningenniveau gewenst is). Ook dit is een afweging die op politiek niveau gemaakt moet worden.

AEF doet de volgende aanbevelingen:

Rijk	Gemeenten
Bezie tekorten in context beleidstheorie Jeugdwet	Fundamentele discussie nodig over gewenst voorzieningenniveau
Herijk financiële aspecten beleidstheorie Jeugdwet	Maak kosten en baten van jeugdzorg expliciet
Fundamentele discussie nodig over gewenst voorzieningenniveau	Meer nadruk op normaliseren, demedicaliseren en eigen kracht
Betrek andere wettelijke kaders (onderwijs, wet langdurige zorg, etc.)	Overweeg invoering POH Jeugd
Neem voldoende tijd voor uitwerking bij wetswijzigingen	Overweeg verplaatsen jeugdhulp naar kinderopvang
Houd bij overgang rekening met transitiekosten	Overweeg versnellen doorstroom naar WLZ
Aanvaard gevolgen van ander voorzieningenniveau	Onderzoek + sturing op belemmeringen uitstroom
Communiceer eerlijk over keuzes	Plan realistisch bij implementatie nieuwe werkwijzen
	Scherp beleid aan n.a.v. aanbevelingen AEF
	Versterk monitoring op beleidsdoelen

Vervolgproces

Rijksoverheid en VNG hebben een proces uitgelijnd met een landelijke stuurgroep, voorgezeten door Marjanne Sint. Deze stuurgroep werkt met een aantal werkgroepen een pakket uit van een aantal mogelijke maatregelen die Rijk en Gemeenten de komende jaren kunnen invoeren om de tekorten terug te dringen. De planning is dat dit pakket rond 1 april 2021 gereed is en naar de Tweede Kamer verstuurd wordt. Daarnaast is recent bekend geworden dat de VNG naar aanleiding van een bestuurlijk overleg met het kabinet op 11 maart jl. inzake de *huidige* financiële nood van gemeenten een arbitrageproces is gestart. Deze arbitrage wordt naar verwachting voor 1 mei 2021 afgerond.

Impact op gemeentelijk begrotingsproces

De verwachting is dat in het regeerakkoord van de nieuwe kabinetsformatie afspraken zullen worden gemaakt over hoe de rijksoverheid om zal gaan met het structurele financiële tekort voor jeugdzorg bij gemeenten. Naar verwachting zullen de gemeentefondscirculaires in mei en september van dit jaar hier meer duidelijkheid over gaan geven. Deze informatie kan meegenomen worden in het begrotingsproces gericht op 2022 en verder.

Impact op gemeentelijk jeugdbeleid

We zijn met enkele van de AEF-aanbevelingen al gestart in onze gemeente: We hebben een POH/SOH beschikbaar voor de sociale wijkteams en huisartsen. We hebben een preventief programma in samenwerking met welzijn opgezet en ontwikkelen dit door. We zijn gestart met het bieden van kortdurende ondersteuning aan jeugdige vanuit de sociale wijkteams en ontwikkelen dit door. Volgens de gebruikelijke route wordt u geïnformeerd over de voortgang ten aanzien van de jeugdhulp en de toegang daartoe.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Wijchen